

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Pyydettyä lausuntona hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

Tavoite rahoitusmallin selkeyttämisestä ja yksinkertaistamisesta on tärkeä. Metsäteollisuus ry haluaa kuitenkin esittää huolensa toiminnanohjauksen kokeilun ja rahoitusmallin uudistamisen käytännön vaikutuksista osaajien saatavuuteen.

Metsäteollisuus ry toivoo, että ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilu ei heikennä metsäalan ja tekniikan alojen oppilaitosverkostoa Suomessa, ja että kaikkien koulutuksen järjestäjien mahdollisuudet järjestää koulutusta myös tulevaisuudessa säilyvät riippumatta siitä, osallistuuko koulutuksen järjestäjä kokeiluun vai ei.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistuksen toivomme huomioivan esitystä paremmin toista tutkintoa suorittavien mahdollisuudet päästä koulutuksen piiriin.

Työelämätoimikuntien tehtävien uudelleenjärjestelyä Metsäteollisuus ry pitää hyvänä muutoksena.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeiluun valittaisiin enintään 40 koulutuksen järjestäjää, jotka saisivat määräajaksi vuosiksi 2026–2033 järjestämisluvan korvaavan kokeiluluvan. Kokeiluun osallistuvilla koulutuksen järjestäjillä olisi oikeus järjestää lähes kaikkia ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja sekä laajennettua oppisopimuskoulutusta. Koulutusta voisi järjestää vapaasti myös englannin kielellä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön olisi esityksen mukaan "huolehdittava kokeiluun osallistuvia koulutuksen järjestäjiä valitessa, että kokeiluun osallistuvien kokonaisuus olisi alueellisesti kattava, riittävän monipuolinen koulutustarjonnaltaan ja valtakunnallisesti riittävä opiskelijavuosimäärältään". Ehdotus herättää kuitenkin huolen kokeilun alueellisista vaikutuksista. Olisi syytä selvittää etukäteen tarkemmin, miten kokeilu voi vaikuttaa niihin vajaan sataan koulutuksen järjestäjään, jotka eivät osallistu kokeiluun. On tärkeää varmistaa, että kokeilun ulkopuolelle jäävien koulutuksen järjestäjien mahdollisuudet järjestää opetusta myös tulevaisuudessa eivät kärsi, ja että kokeilu ei heikennä näiden oppilaitosten vetovoimaa. Kokeilu voi heikentää varsinkin pienempien koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia, ja nämä koulutuksen järjestäjät voivat olla hyvinkin tärkeitä oman alueensa elinkeinoelämän ja myös metsäteollisuuden yritysten kannalta. Metsäteollisuus on toimiala, jonka tuotantolaitokset sijaitsevat muihin toimialoihin verrattuna usein pienemmillä paikkakunnilla, ja yrityksille paikalliset oppilaitokset ja niistä valmistuvat osaajat ovat tärkeitä. Metsäalan sekä tekniikan alojen oppilaitosverkoston tuleekin säilyä kokeilusta ja sen vaikutuksista huolimatta kattavana.

On myös syytä huomioida, että koulutustarjonnan laajentaminen voi vaikuttaa negatiivisesti kokeilussa mukana olevan oppilaitoksen tuottaman koulutuksen laatuun, mikäli oppilaitoksella ei olekaan tarpeellisia resursseja uudenlaisen koulutuksen järjestämiseen. Koulutuksen tuottaman osaamisen laatu ei saa heiketä kokeilun seurauksena, ja laadun seuraamiseen onkin panostettava jo kokeilun aikana.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa ammatillisen koulutuksen rahoitus toteutetaan perusrahoituksen ja harkinnanvaraisen rahoituksen kautta. Perusrahoitus kattaa jatkossa toteutuneet opiskelijavuodet (50 %), suoritettut tutkinnot ja tutkinnon osien osaamispisteet (30 %), työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen (18 %) ja opiskelija- sekä työelämäpalautteen (yht. 2 %).

Esityksessä todetaan, että "opiskelijavuosirahoituksen pienenemisen pitäisi kannustaa koulutuksen järjestäjää suuntaamaan koulutusta tarkoituksenmukaisesti myös lyhyempikestoisiin koulutuksiin pitempiketoisten perustutkintojen sijasta". Todetaan myös, että "jatkossa koko tutkinnon suorittamisesta saisi rahoitusta pelkästään niiden opiskelijoiden osalta, jotka ovat aiemmin suorittaneet pelkästään perusasteen koulutuksen". Samaan aikaan kevään 2024 kehysriihessä tehtiin leikkauksia ammatilliseen koulutukseen juuri sellaisten henkilöiden koulutukseen, joilla on jo aiempi ammatillinen koulutus tai korkea-asteen koulutus.

Metsäteollisuus ry kokee, että on tärkeää mahdollistaa koulutus erityisesti niille, joilla ei sitä vielä ole. Kouluttautumismahdollisuudet täytyy turvata kuitenkin myös jo aiemmin tutkinnon suorittaneille. Työelämän osaja- ja osaamistarpeet muuttuvat, ja nykyiset käytössä olevat mahdollisuudet oman osaamisen päivittämiseen työuran aikana esimerkiksi tutkintoa pienemmillä osaamiskokonaisuuksilla eivät ole riittävät. Tulee huomioida myös se, että kaikki alat eivät ole nuorten, perusasteelta saapuvien opiskelijoiden suosiossa esimerkiksi työtehtävien heikon

tunnettuuden vuoksi. Tällaisilla aloilla osaajien saatavuus voi heiketä, mikäli arvokkaaksi ja motivoituneeksi työvoimaksi havaittujen alanvaihtajien kouluttautumismahdollisuudet heikkenevät.

Esityksessä tehdään muutoksia myös kustannusryhmien kertoimiin sekä koulutusten sijoittumiseen kustannusryhmiin. Lisäksi jatkossa kustannusryhmän kerrointa käytetään vain 50 % rahoituksesta (aiemmin 70 %). Metsäteollisuudelle tärkeät prosessiteollisuuden, sähkö- ja automaatioalan ja kone- ja tuotantotekniikan koulutukset säilyvät aikaisemmissa kustannusryhmissään, joskin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta rahoituskertoimet putoavat kustannusryhmässä 1 0,78:sta 0,41:een. Metsäalan koulutusten osalta tilanne on huonompi: metsäalan perustutkinto (lukuun ottamatta metsäkoneenkuljettajan osaamisalaa) putoaa kustannusryhmästä 4 ryhmään 3, ammattitutkinto ryhmästä 4 ryhmään 1 ja erikoisammattitutkinto ryhmästä 2 ryhmään 1. Pudotukset ovat suuria. Metsäalan perustutkinnon metsäkoneenkuljettajan osaamisala säilyy kustannusryhmässä 5, jossa painokerroin nousee 2,25:stä 3,05:een. Metsäteollisuus ry on tyytyväinen siihen, että metsäkoneenkuljettajan osaamisala säilyisi ryhmässä 5. Muut uudistukset heikentävät kuitenkin alalle tärkeiden koulutusten rahoitusta. Metsäalan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kustannusryhmien pudottaminen on huolestuttavaa, sillä näistä osaajista on metsäteollisuudessa pulaa. Metsäalan koulutusten järjestäminen on kallista moniin muihin koulutuksiin verrattuna, sillä opetuksessa käytettävät koneet, laitteet ja varusteet ovat kalliita, ja rahoituksen vähentäminen voi vaikuttaa opetuksen laatuun ja opiskelijoiden mahdollisuuksiin oppia työn kannalta välttämättömät taidot.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

-

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Metsäteollisuus ry pitää tervetulleena työelämätoimikuntien roolin vahvistamista tutkintorakenteen ja tutkinnon perusteiden kehittämisessä. Tähän saakka muut tehtävät ovat vieneet merkittävän osan työelämätoimikuntien resursseista.

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

-

Kaplas Venla
Metsäteollisuus ry

